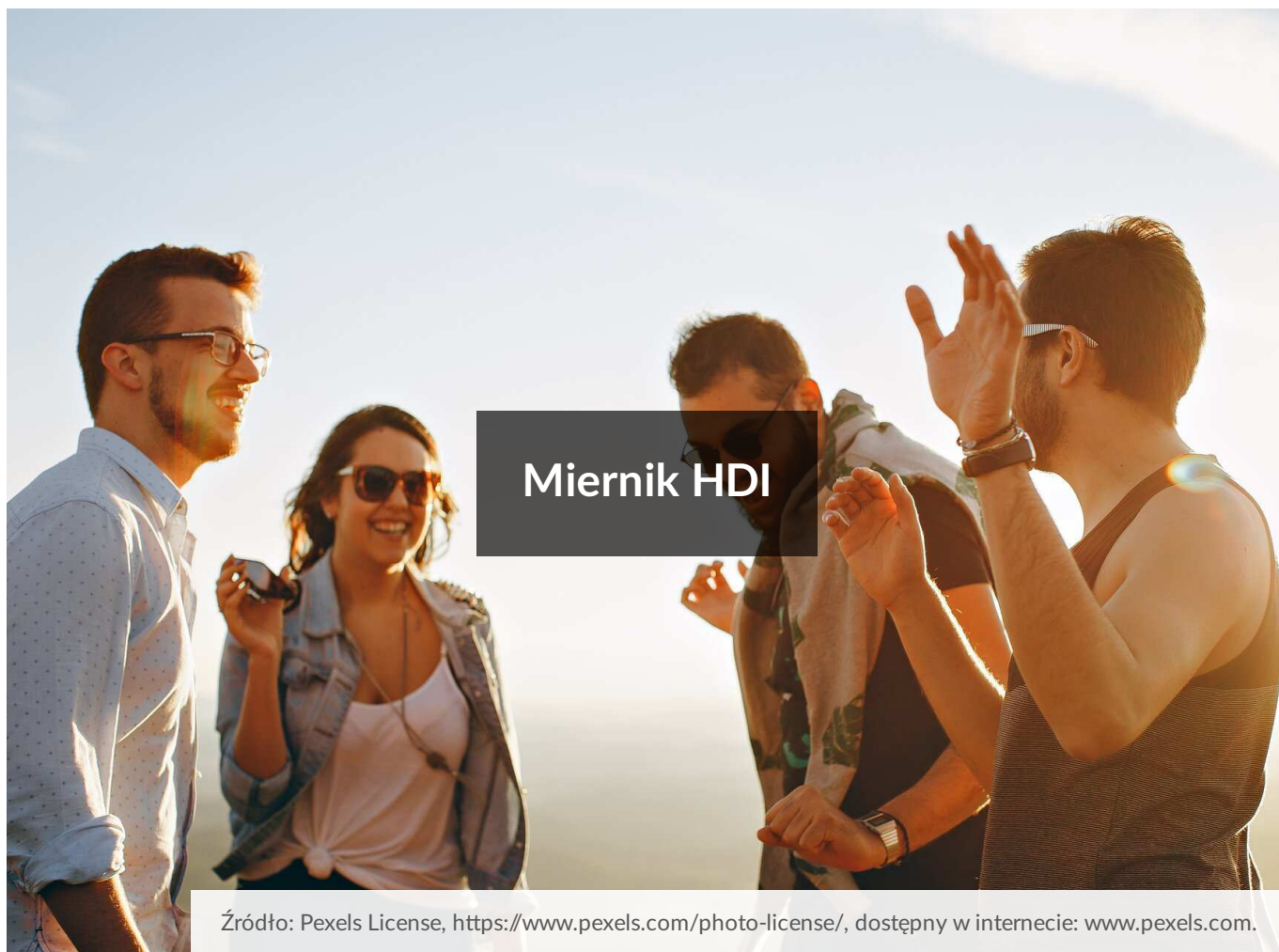

Miernik HDI

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Z pewnością potrafisz wymienić różne wskaźniki demograficzne, społeczne i ekonomiczne. Domyślasz się pewnie, że nie ma jednego doskonałego wskaźnika, dzięki któremu moglibyśmy porównać poziom rozwoju społeczno-gospodarczego państw czy poszczególnych regionów. Niewątpliwie jednym z najczęściej stosowanych jest wartość produktu krajowego brutto per capita. Jest to jednak wskaźnik typowo ekonomiczny. Uwzględnia wartość wszystkich dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego państwa w ciągu roku w przeliczeniu na mieszkańca. Oprócz niego często wykorzystywany bywa HDI (wskaźnik rozwoju społecznego). Jest on bowiem bardziej uniwersalny, ponieważ, oprócz aspektu ekonomicznego, uwzględnia także cechy społeczne ludności państw świata.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym jest wskaźnik HDI.
- Scharakteryzujesz sposób obliczania wskaźnika HDI.
- Porównasz państwa pod względem wartości wskaźnika HDI.

- Ocenisz rolę wskaźnika HDI w charakterystyce społeczno-gospodarczej państw świata.

Przeczytaj

HDI i jego składowe

Z uwagi na specyfikę poszczególnych krajów mierniki związane z PKB (PKB per capita, [dochód narodowy](#) per capita, PKB per capita liczony według [parytetu siły nabywczej](#)) mogą być niewystarczające. W związku z tym agenda ONZ do spraw rozwoju (UNDP – ang. *United Nations Development Programme*, Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju) wprowadziła tzw. **wskaźnik rozwoju społecznego** (HDI), który uwzględnia następujące mierniki:

- oczekiwana długość życia,
- średnia liczba lat edukacji otrzymanej przez mieszkańców w wieku 25 lat i starszych,
- oczekiwana liczba lat edukacji dla dzieci rozpoczynających proces kształcenia,
- dochód narodowy per capita w USD, liczony według parytetu siły nabywczej danej waluty.

Pierwsza ze składowych charakteryzuje kondycję zdrowotną ludności. Jest ona wynikiem stylu życia, sposobu odżywiania czy poziomu medycyny. Dwie następne zmienne określają zdolność państwa do zapewnienia edukacji. Natomiast ostatnia z nich dotyczy poziomu zamożności społeczeństwa.

Składowe HDI

Składowe HDI

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie danych UNDP, [online], dostępny w internecie:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf, dostępny w internecie:

hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf.

Wskaźnik rozwoju społecznego jest opracowywany corocznie. Przyjmuje on wartości od 0 (niski poziom rozwoju) do 1 (wysoki poziom rozwoju) i podawany jest najczęściej z dokładnością do trzech miejsc po przecinku.

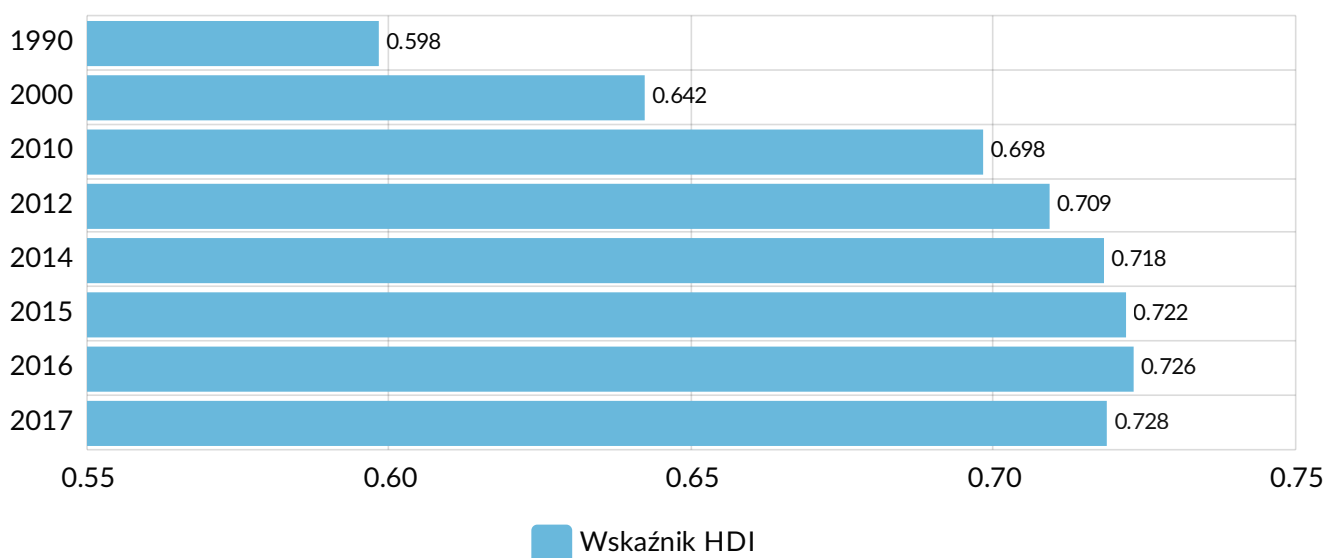
Z uwagi na to, że HDI odzwierciedla nie tylko sferę zamożności (jak w przypadku mierników związanych z PKB), ale również edukacji i kondycji zdrowotnej obywateli. Przyjmuje się, że określa on poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. W związku z tym można powiedzieć, że wyższa wartość oznacza wyższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) i jego składowe w 2017 roku

Przedział wartości	HDI	oczekiwana długość życia	oczekiwana liczba lat edukacji dla dzieci rozpoczynających proces kształcenia	średnia liczba lat edukacji otrzymanej przez mieszkańców w wieku 25 lat i starszych	doc per licz par nał wa
świat	0,728	72,2 lat	12,7	8,4	
maksimum	Norwegia: 0,953	Japonia: 83,9 lat	Australia: 22,9	Niemcy: 14,1	
minimum	Niger: 0,354	Sierra Leone: 52,2 lat	Sudan Pd.: 4,9	Burkina Faso: 1,5	Śrc

Opracowanie na podstawie danych

UNDP: hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf

Wysokość wskaźnika HDI w poszczególnych latach. Opracowanie własne na podstawie danych UNDP

Polecenie 1

Porównaj czołówkę państw o największym HDI w 2000 i 2017 roku. Następnie wyjaśnij, z czego wynika zmiana pozycji Polski w tym rankingu.

Państwa o najwyższym HDI

Nr	2010 rok	HDI	Nr	2017 rok	HDI
1	Norwegia	0,917	1	Norwegia	0,953
2	Australia	0,898	2	Szwajcaria	0,9445
3	Szwecja	0,897	3	Australia	0,939
4	Szwajcaria	0,889	4	Irlandia	0,938
5	USA	0,885	5	Niemcy	0,936
6	Holandia	0,876	6	Islandia	0,9357
7	Belgia	0,873	7	Hongkong	0,933
8	Nowa Zelandia	0,869	8	Szwecja	0,933
9	Niemcy	0,868	9	Singapur	0,932
10	Kanada	0,867	10	Holandia	0,931
...
36	Polska	0,785	33	Polska	0,865

Ranking państw według HDI

Opracowanie na podstawie danych UNDP:

hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf

Polecenie 2

Porównaj wykaz państw o najmniejszym HDI w 2000 i 2017 roku. Wyjaśnij, z czego może wynikać różna liczba państw wziętych pod uwagę w obu tych rankingach.

Państwa o najniższym HDI

Nr	2010 rok	HDI	Nr	2017 rok	HDI
163	Gwinea	0,329	180	Mozambik	0,437
164	Republika Środkowoafrykańska	0,309	181	Liberia	0,435
165	Mali	0,308	182	Mali	0,427
166	Burundi	0,303	183	Burkina Faso	0,423
167	Czad	0,299	184	Sierra Leone	0,419
168	Mozambik	0,298	185	Burundi	0,417
169	Burkina Faso	0,286	186	Czad	0,404
170	Sierra Leone	0,284	187	Sudan Południowy	0,388
171	Etiopia	0,283	188	Republika Środkowoafrykańska	0,367
172	Niger	0,252	189	Niger	0,354

Opracowanie na podstawie danych UNDP:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf

Słownik

dochód narodowy

łączna wartość dóbr i usług wytworzonych w ciągu roku przez obywateli danego państwa oraz przez osoby prawne z siedzibą na terenie tego kraju pomniejszona o koszty amortyzacji i o podatki dochodowe

parytet siły nabywczej (w skrócie PPPs)

wskaźniki poziomu różnic w cenach pomiędzy krajami; PPPs informuje o tym, jaki jest koszt (wyrażony w jednostkach walutowych) określonych towarów i usług w różnych krajach; używając PPPs do konwersji wydatków wyrażonych w walutach krajowych na wspólną, sztuczną walutę, standard siły nabywczej (PPS), eliminowany jest efekt wpływu na poziom różnic w cenach spowodowany wahaniami kursów walut (Eurostat)

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższą grafikę interaktywną, a następnie porównaj wartości HDI oraz jego składowych w wybranych państwach świata. Zapisz wnioski.

Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: United Nations Development Programme (UNDP), Human Development Report 2025, licencja: CC BY 4.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Sformułuj wniosek dotyczący zmian wartości światowego HDI w czasie. W tym celu skorzystaj z dodatkowych źródeł informacji.

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, dlaczego HDI jest miernikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ćwiczenie 8

Sprawdź w dostępnych źródłach informacji geograficznej, jak zmieniły się wartości HDI w różnych krajach świata w latach 2000-2017. Następnie zapisz nazwy dwóch krajów, w których odnotowano spadek wartości tego wskaźnika oraz dwa kraje, w który wystąpił największy jego wzrost.

Dla nauczyciela

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI).

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum i technikum, zakres podstawowy, klasa II

PODSTAWA PROGRAMOWA

VII. Podział polityczny i zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego świata: mapa podziału politycznego, system kolonialny i jego rozpad, procesy integracyjne i dezintegracyjne na świecie, konflikty zbrojne i terroryzm, podstawowe wskaźniki rozwoju.

Uczeń:

7) analizuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników rozwoju – PKB na jednego mieszkańca, Wskaźnika Rozwoju Społecznego (HDI), Wskaźnika Ubóstwa Społecznego (HPI).

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest wskaźnik HDI,
- charakteryzuje sposób obliczania wskaźnika HDI,
- porównuje państwa pod względem wartości wskaźnika HDI,
- ocenia rolę wskaźnika HDI w charakterystyce społeczno-gospodarczej państw świata.

Strategie: konektywizm

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach (lub grupach), praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub/i tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Netografia (dostęp 4.11.2019)

Dane statystyczne:

- Human Development Indices and Indicators :
hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie stanu klasy, sprawdzenie obecności).

- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat mierników demograficznych, społecznych i gospodarczych państw świata.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie o to, jakie wskaźniki społeczno-ekonomiczne mogą określać poziom rozwoju społeczno-gospodarczego państwa. Chętni uczniowie podchodzą do tablicy i wypisują przykładowe mierniki. Mogą należeć one do grupy mierników demograficznych, społecznych oraz ekonomicznych.
- Następnie nauczyciel prowadzi pogadankę na temat zaproponowanych przez uczniów pomysłów. Może także posłużyć się wprowadzeniem do e-materiału wyświetlonym na tablicy multimedialnej.
- Następnie nauczyciel wyświetla część „Przeczytaj”. Uczniowie natomiast zapoznają się z nią na tabletach.
- Po skończonym zadaniu nauczyciel rozpoczyna dyskusję na temat przyswojonego przez uczniów materiału. Zadaje pytania, a chętni uczniowie odpowiadają na nie. Przykładowe pytania: Czym jest HDI? Jakie są jego składowe? Jakie przyjmuje wartości? Ile wynosi jego wartość dla świata ogółem i jak się ona zmieniała na przestrzeni ostatnich lat?
- W kolejnej części lekcji nauczyciel wyświetla ranking krajów o najwyższym i najniższym HDI. Prosi o wykonanie polecenia 1. i 2. z części „Przeczytaj”. Uczniowie najpierw analizują dane w parach, a następnie dzielą się swoimi pomysłami na forum klasy.
- W następnej kolejności nauczyciel prosi uczniów o wyświetlenie na tabletach grafiki interaktywnej i jej analizę w parach. Uczniowie wykonują polecenie do grafiki interaktywnej.
- W następnym etapie lekcji nauczyciel wyświetla na tablicy zadania z bloku ćwiczeń interaktywnych „Sprawdź się”. Uczniowie wykonują je na tabletach, a nauczyciel wyznacza chętne osoby do udzielenia na odpowiedzi na forum klasy.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy poprzez zadawanie pytań i udzielanie na nie odpowiedzi przez uczniów. Uczniowie mówią, który fragment lekcji im się najbardziej podobał.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Znajdź w dostępnych źródłach informacji geograficznej, w jaki sposób można wykorzystać miernik HDI do oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw.
- Opcjonalnie: zapoznaj się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended-learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Nauczyciel może wyświetlić grafikę interaktywną na tablicy interaktywnej lub poprosić uczniów o zapoznanie się z nią na tabletach (lub komputerach). Może być ona także wyświetlona w fazie podsumowującej lekcji. Mapa może być wykorzystana na innych lekcjach dotyczących współczynnika HDI, a także podczas omawiania różnych wskaźników społeczno-ekonomicznych. Jest ona również cenną pomocą podczas innych lekcji, na których omawia się zjawiska nawiązujące do poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego.